Vuoden 2015 tulostavoitteiden toteutuminen työ- ja elinkeinoministeriön toimialalla

1. Katsaus toimintaympäristön ja toimialan muutoksiin

Suomen talouden vaikeudet jatkuivat myös vuonna 2015. Kasvunäkymät olivat heikot ja bruttokansantuote kasvoi vain 0,5 prosenttia. Huonon taloudellisen tilanteen seurauksena työllisyys laski ja työttömyys lisääntyi. Työttömyysaste nousi 9,4 prosenttiin (8,7 % v. 2014) ja työttömien työnhakijoiden määrä nousi 352 000 henkilöön (326 000 henkilöä v. 2014). Työllisyysaste oli 68,1 prosenttia. Työmarkkinoiden keskeisinä ongelmina olivat voimakkaasti lisääntynyt pitkäaikaistyöttömyys ja siihen liittyvät kohtaanto-ongelmat.

Suomi oli vuoden 2013 vertailutietojen perusteella maailman viiden maan kärkijoukossa tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoissa (3,30 %/BKT), mutta on menettämässä asemiaan kilpailijamaihin nähden. Suomen t&k-intensiteetti vuonna 2015 oli Tilastokeskuksen ennakkoarvion mukaan 3,14 prosenttia BKT:stä. Julkisen t&k-rahoituksen bruttokansantuoteosuus oli 0,96 prosenttia: kansainvälisesti vertaillen osuus oli Suomea korkeampi ainoastaan Tanskassa ja Islannissa. Kasvupanostuksia suunnattiin talouden rakenteen monipuolistamiseen ja yritysten uudistumiseen painottaen kasvun kärkinä cleantechiä, biotaloutta, digitalisaatiota, terveysalaa ja aineetonta arvonluontia.

Uusi palvelumalli Team Finland -toimijoiden yhteistyönä otettiin käyttöön. Syksyllä perustettiin valtion täysin omistama Finpro Oy, johon Finpro ry:n toiminnot siirrettiin pääosin vuoden 2016 alusta lukien. Vuoden 2016 alusta Finpron toiminnot yritysten kansainvälistymisen edistämiseksi Venäjällä siirrettiin Suomalais-Venäläisen kauppakamarin hoidettavaksi.Investointien ja matkailun edistämisen toiminnot säilytettiin Finpron tehtävinä. Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä tuli valtion erityistehtävää hoitava osakeyhtiö vuoden 2015 alusta. Samassa yhteydessä VTT ja Mittatekniikan keskus yhdistettiin. Yhtiön toimialana on teknologian soveltava tutkimus ja tutkimustulosten vieminen elinkeinoelämän ja yhteiskunnan hyödyksi. Yhtiöittämishankkeeseen liittyen siirrettiin kansallisen akkreditointielin Finas Mittatekniikan keskuksen yhteydestä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin yhteyteen. Kuluttajatutkimuskeskus siirrettiinosaksi Helsingin yliopiston valtiotieteellistä tiedekuntaa. Asunto-osakeyhtiöiden rekisteröintiasiat siirrettiin maistraateista Patentti- ja rekisterihallitukseen.

Viiden ministeriön yhteistyönä laadittiin selvitys energiasektorin politiikkavaihtoehtojen kehittämisestä. Uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta (34 %) kasvoi, Suomi-Viro kaasuputkihankeen tavoitteena on kytkeä Suomi osaksi eurooppalaisia kaasumarkkinoita. Sen edesauttamiseksi valtio perusti Baltic Connector Oy:n. Fennovoima Oy:n kesäkuussa 2015 valtioneuvostolle jättämän Hanhikivi 1-ydinvoimalaitoksen rakentamislupahakemuksen käsittelyä päätettiin jatkaa, koska oli saatu riittävä varmuus vähintään 60 prosentin kotimaisesta omistusosuudesta. Marraskuussa valtioneuvosto myönsi Posivalle rakentamisluvan käytetyn ydinpolttoaineen kapselointi- ja loppusijoituslaitokselle.

Turvapaikanhakijoiden määrä lisääntyi voimakkaasti. Vuonna 2015 Suomeen saapui yhteensä 32 476 turvapaikanhakijaa (3 651 vuonna 2014). Näistä ilman huoltajaa tulleita alaikäisiä oli 3 024. Turvapaikanhakijoiden määrän huomattava kasvu synnyttää merkittävän kotouttamistoimenpiteiden ja -palvelujen tarpeen vuodesta 2016 alkaen. Jos arviolta 35 prosenttia turvapaikanhakijoista saa oleskeluluvan, syntyy tarve antaa noin 11 000 oleskeluluvan saaneelle kotouttamista edistäviä palveluita.

2. Arvio toimintaympäristön ja toimialan keskeisimmistä riskeistä

Keskeisenä riskinä on talouskasvun jatkuminen heikkona, mikä vaikeuttaa yritysten uudistumista ja työpaikkojen luomista. Venäjän taloustilanne, öljyn hinta ja ruplan kurssi sekä talouspakotteet ovat vaikeuttaneet yritysten toimintaa. Myös voimakkaan kasvupotentiaalin yritysten rahoituksen saata-

vuus on yritystoiminnan alkuvaiheessa haasteellista. Työttömyyden pysyessä pitkään korkealla riskinä on työnhakijoiden vetäytymien aktiivisesta työnhausta, mikä edelleen vaikeuttaa työllistymistä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Talouden ongelmat ovat vaikeuttaneet Euroopan rakennerahasto-ohjelmien ohjelmakauden 2007–2013 täysimääräistä toteutumista. Erityisesti Itä-Suomen EAKR -ohjelma kärsi ohjelmakauden lopulla vaikeasta taloustilanteesta sekä idänkaupan tyrehtymisestä.

Yritysten toimintaympäristöä heikentää jatkuvasti monimutkaistuva ja yksityiskohtaistuva sääntely. Lisääntyvä sääntelytaakka on kasvava uhka Suomen kilpailukyvylle.

Energia-alan keskeisimmät riskit koskevat sähköntuotantokapasiteetin riittävyyttä (ml. rajasiirtokapasiteetin pitkäaikainen vioittuminen) sekä biomassan kestävyyttä ja nollapäästöisyyttä EU:ssa. Mikäli biomassaa ei enää luokiteltaisi EU:ssa nollapäästöiseksi eli täysin uusiutuvaksi, olisi Suomen lähes mahdotonta saavuttaa uusiutuvan energian tavoitteitaan.

Aiempaa huomattavasti suuremman pakolaismäärän kuntiin sijoittamisessa keskeisiä riskejä ovat sopivien asuntojen riittämättömyys ja kuntien haluttomuus ottaa vastaan pakolaisia. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämisessä keskeisimpiä riskejä ovat kotoutumispalveluiden ja henkilöstöresurssien riittämättömyys, yleinen taloudellinen ja työmarkkinatilanne sekä kiristynyt asenneilmapiiri.

3. Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut toimialalleen seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2015:

Taulukko 1. Yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen arviointi
(arvosana-asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä, aloittamatta/heikko)

Tavoite	Arvosana	Perustelut
Korkean arvonlisän yritystoiminta kasvaa.	Hyvä	Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan keinoja on jo edellisellä hallituskaudella kohdistettu kansainvälistymällä kasvua hakeviin pk-yrityksiin, joilla on merkittävä rooli talouden uudistumisessa. Pk-yritysten vuodesta 2011 alkaen lisääntynyt t&k-toiminta luo pohjaa korkean arvonlisän yritystoiminnan kasvulle. T&k-rahoitusta ja pääomasijoituksia on suunnattu strategisille painopistealueille (bio, clean, digi, terveys), joilla liiketoiminta kasvaa globaalisti.
Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja työelämän laatu parantuu.	Välttävä	Heikon talouskehityksen ja alhaisen työvoiman kysynnän johdosta nuorten työttömyys lisääntyi hiukan ja pitkäaikaistyöttömyys voimakkaasti. Nuorten työttömyysjaksot ovat selvästi yli 25-vuotiaiden työttömyysjaksona lyhyempiä. Työelämän laadun kokonaisarvosana oli edellisvuoden tasolla. Tasapuolinen kohtelu, kannustavuus, innovatiivisuus ja keskinäinen luottamus ovat vahvistuneet. Voimavarat suhteessa vaatimustasoon ovat säilyneet ennallaan ja työpaikan varmuus heikentynyt.
Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät.	Hyvä	Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista kumottiin. Uudistus parantaa perinteisen kaupan kilpailukykyä suhteessa verkkokauppaan ja poistaa kaupoilta ja hiusalan yrittäjiltä toistuvan velvollisuuden poikkeuslupien hakemiseen.
Suomen energiaomavaraisuus kasvaa.	Hyvä	Sähkön nettotuonti pysyi vuonna 2015 korkeana, 16,3 TWh eli 19,8 % sähkön hankinnasta. Tuonti laski kuitenkin 9 % edellisestä vuodesta. Tuonti Venäjältä oli vain 4 TWh. Kivihiilen kulutuksen lasku jatkui edelleen. Tammi-syyskuussa kivihiiltä kulutettiin 19 % vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona edellisenä vuonna. Maakaasun kulutus laski vastaavasti 14 %..

3.1. Elinkeino- ja innovaatiopolitiikka

Taulukko 2. Politiikkalohkon yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

Tavoite	Arvosana
Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimet kohdistuvat uudistuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin	Hyvä
Julkisten rahoituspalvelujen riskinotto lisääntyy	Hyvä
Pk-yritysten kansainvälistymisvalmiudet parantuvat	Tyydyttävä
Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa	Tyydyttävä
Yritysten vienti- ja kansainvälistyminen lisääntyvät ja kansainvälistynyt yritystoiminta monipuolistuu	Tyydyttävä
Uutta liiketoimintaa syntyy Suomen uusille ja vahvuusalueille, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouteen ja ympäristöalalle	Tyydyttävä

Politiikkalohkon vaikutustavoitteiden toteutuminen

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan toimet kohdistuvat uudistuviin ja kasvuhakuisiin yrityksiin

Julkisten rahoituspalvelujen riskinotto lisääntyy

Tekesin rahoitusta ja toimenpiteitä on suunnattu erityisesti kansainvälistymällä kasvua hakeville yrityksille rohkeaan liiketoiminnan uudistamiseen. Yritysten riskinottohalukkuuden vähentyminen näkyy kuitenkin vähäisempänä kysyntänä sekä pienempinä ja lyhyempikestoisina hankkeina.

Finnvera rahoitti vuonna 2015 pk-rahoituksessa lähes 3 600 aloittavaa yritystä sekä noin 2 100 kasvuyritystä, ja myötävaikutti rahoituksellaan yli 8 600 uuden työpaikan syntymiseen. Finnveran vastuukanta oli pk-yritysten rahoituksessa 2,7 mrd. euroa sekä viennin rahoituksessa 17,0 mrd. euroa. Kärkihankkeena valmisteltiin lisäksi pk- ja mid cap -yritysten kasvua tukevan välirahoitusvälineen (juniorirahoitus) käyttöönottoa. Valtioneuvosto päättijoulukuussa2015, että Finnvera voi myöntää juniorilainoja enintään 300 miljoonaa euroa kolmen vuoden aikana, ja että valtio korvaa näistä Finnveralle mahdollisesti syntyvistä tappioista 75 prosenttia koko maassa.

Suomen Teollisuussijoitus Oy:n yhdessä institutionaalisten sijoittajien kanssa vuonna 2014 perustama 130 milj. euron Kasvurahastojen rahasto II (KRR II) teki kolme uutta sijoitusta kasvuyrityksiin sijoittaviin kohderahastoihin. Vuoden lopussa KRR II:lla oli sijoituksia viidessä rahastossa yhteensä 62,5 milj. eurolla. Uudistuva teollisuus -sijoitusohjelmasta oli vuoden loppuun mennessä tehty sijoituksia 17 yritykseen yhteensä 46 milj. eurolla. Ohjelman teemoina ovat hallituksen painospistealueet, kuten biotalouden, cleantechin, digialan, terveysalan yritykset. Yhtiö käynnisti uuden 25 milj. euron suuruisen sijoitusohjelman, jonka tavoitteena on hankkia ulkomaisia sijoituksia ja osaamista suomalaisiin kasvuyrityksiin.

Tekes Pääomasijoitus Oy vastaanotti ensimmäiset sijoitushakemukset ja ensimmäiset sijoitukset yhtiön riskirahoitusohjelmasta toteutuivat. Yhtiön uusien sijoitussitoumuksien määrä oli 12 milj. euroa ja rahastojen yhteenlaskettu koko vuoden 2015 lopulla oli 35 milj. euroa.

Pk-yritysten kansainvälistymisvalmiudet parantuvat

Yritysten vienti ja kansainvälistyminen lisääntyvät ja kansainvälistynyt yritystoiminta monipuolistuu

Kasvuohjelmat nousivat vuoden aikana tärkeimmiksi ja vaikuttavimmiksi toimialojen ja yritysklustereiden kansainvälistymisen edistämisen instrumenteiksi. Yritysten yhteishankkeiden määrärahojen myöntäminen TEM:istä ja ELY-keskuksista lakkasi vuoden 2015 lopussa.

Innovaatiotoiminta lisääntyy ja sen hyödyntäminen elinkeinoelämässä ja julkisella sektorilla kasvaa

Tilastokeskus arvioi t&k-menojen supistuvan 4 390 miljoonaan euroon v. 2015 (19 milj. vähemmän kuin v. 2014). Tekesin tutkimusrahoituksessa painopiste on jatkossa tutkimuksessa, jossa yritysyhteistyö on tiivistä ja tulosten kaupallinen hyödyntäminen myös tutkijoiden tavoitteena. Tutkimusrahoituksen leikkausten seurauksena myös kansainvälinen tutkimusyhteistyö Tekesin rahoittamissa hankkeissa on vähentynyt.

VTT:llä on merkittävä rooli pk-yritysten kasvun vauhdittamisessa. Pk-yritysten liikevaihto on kasvanut keskimäärin 44 %, tuottavuus 21 % ja henkilöstö 17 % VTT:n kannassa kehitetyn innovaation jälkeen.

Uutta liiketoimintaa syntyy Suomen uusille vahvuusalueille, erityisesti bio- ja luonnonvaratalouteen ja ympäristöalalle

Hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti Tekesin ohjelmatoimintaa sekä tki-rahoitusta on suunnattu erityisesti biotalouteen, puhtaiden ratkaisujen kehittämiseen, digitaalisuuden vauhdittamiseen sekä terveysalan kasvustrategian toteutukseen.

Terveysalan kasvua ja uudistumista vauhditetaan kansallisella tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategialla, joka tähtää kilpailukykyisen toimintaympäristön systemaattiseen kehittämiseen, terveysalan investointien lisäämiseen ja alan talouskasvun aikaansaamiseen. Terveysteknologian vienti on kasvanutja se muodostaa merkittävän osan Suomen korkean teknologian viennistä. Myös lääketeollisuuden vienti kasvoi vuoden 2015 aikana. Kliinisten lääketutkimusten määrä kasvoi 40 prosenttia. Suomalainen terveysalan ja ICT:n monipuolinen osaaminen houkutteli Suomeen lukuisia osaamispohjaisia investointeja.

3.2. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin käytettiin yhteensä 612,7 miljoonaa euroa. Palveluissa oli keskimäärin 51 600 henkilöä, joista työvoimakoulutuksessa ja valmennuksissa 24 200 ja palkkatuetussa työssä ja starttirahalla 27 300 henkilöä. Työttömien palveluihin kohdennetaan myös muiden hallinnonalojen ja Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta. Tämän rahoituksen piirissä oli keskimäärin 66 200 henkilöä.

Työmarkkinatuella palveluissa oli 11 800 henkilöä, omaehtoisessa koulutuksessa työttömyysturvalla 30 000 henkilöä ja kuntouttavassa työtoiminnassa 18 600 henkilöä. Työttömien aktivointiaste oli 25,1 prosenttia v. 2015. Aktivointiasteeseen laskettaviin palveluihin osallistui yhteensä keskimäärin 117 800 henkilöä, mikä on 4 300 henkilöä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Aktivointiasteen alenemiseen vaikutti työttömien työnhakijoiden määrän lisääntyminen.

Politiikkalohkon yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet toteutuivat seuraavasti:

Taulukko 3. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen

	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 tavoite	2015 toteuma	Arvosana
— Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	28	24,5	26	27,3 [1)]	hyvä
— Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste, enintään %	19,9	20,5	15,4	22,4	välttävä
— Ulkomaalaisten työttömyysaste, enintään %	28,4	30,2	17	31,2	heikko
— Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään, hlöä	159 325	184 524	150 000	208 462	heikko
— Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	40	43	29	47,8	välttävä
— Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	25,6	31,7	10	37,2	heikko

	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 tavoite	2015 toteuma	Arvosana
— Virta yli 3 kk työttömyyteen 25—29 -vuotiailla vastavalmistuneilla, enintään %	37	39,9	13	45,1	heikko
— Työtarjouksesta tai muuten toimiston hakijalla täyttyneiden työpaikkojen osuus (ml. hakupaikat), vähintään %	11,4	16	30	15,0	välttävä
— Uusien yritysten määrä	7 948	8 358	9 000	7 361[2)]	tyydyttävä

[1)] 09/2015 mennessä
[2)] ennakkotieto, vuositilasto vasta 23.2.2016

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan vaikuttavuustavoitteet eivät toteutuneet. Merkittävin tekijä on heikentynyt työllisyystilanne. Pitkittyvä työttömyys koskettaa entistä enemmän mm. nuoria ja korkeasti koulutettuja työnhakijoita.

Vaikeasti työllistyvien määrä lisääntyi edellisvuodesta 13 %. Näistä suurin ryhmä ovat yhtäjaksoiset pitkäaikaistyöttömät. Työttömyysjaksojen kestot pidentyivät ja näin myös pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli edellisvuotta suurempi eli 33 %. Noin neljännes työttömistä oli yli 55-vuotiaita.

Työttömille työnhakijoille tehtyjen työtarjousten määrä nousi ollen keskimäärin lähes 47 000 kuukaudessa (37 200/kk v. 2014). Työtarjousten vaikuttavuus kääntyi kuitenkin laskuun. Työtarjouksesta täyttyneiden työpaikkojen osuus jäi 15 prosenttiin, vaikka edellisenä vuonna oli noustu 21 prosentin tasolle.

Rekrytointiongelmia kohdanneiden toimipaikkojen osuus oli vuoden 2015 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä 27,3 prosenttia (23,7 % v. 2014). Ammattibarometrin (lokakuu 2015) tietojen mukaan sekä pula- että ylitarjonta-ammattien määrä on lisääntynyt, mikä viittaa kohtaannon heikkenemiseen työmarkkinoilla. Ylitarjonta-ammateiksi barometrissä todettiin erilaiset sihteerityöt sekä muutamat käsityöalat. Viime aikoina ylitarjonta-ammateiksi ovat muodostuneet myös graafisten ja multimediasuunnittelijoiden sekä mainonnan ja markkinoinnin erityisasiantuntijoiden ammatit. Pula-ammatit ovat tyypillisesti olleet terveydenhuolto- ja myyntialojen ammatteja.

Nuorten työttömyysjaksot ovat tavoitteiden mukaisesti pysyneet keskimäärin lyhytkestoisina (keskimäärin 14 viikkoa). Nuorille tarjotut työvoima- ja yrityspalvelut vähentyivät edellisiin vuosiin verrattuna, mikä osaltaan vaikuttaa nousseeseen nuorisotyöttömyyteen. TE-palveluissa oli kuukausittain keskimäärin 19 350 nuorta.

ELY-keskusten myöntämällä yritysrahoituksella ja TE-toimistojen myöntämällä starttirahalla käynnistettiin lähes 7 400 uutta yritystä (tavoite 9 000).

Taulukko 4. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen (mom. 32.30.51) vaikuttavuustavoitteet

	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 tavoite	2015 toteuma	Arvosana
— 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	37	39	36	43,5	tyydyttävä
— 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään, %	47	46	45	47	tyydyttävä

Vaikuttavuustavoitteet eivät toteutuneet heikon työllisyystilanteen vuoksi.

3.3 Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Taulukko 5: Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä tavoitteiden toteutuminen

Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta	Arvosana
Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset ja kilpailumahdollisuudet parantuvat ja taloudellinen huoltovarmuus on korkealla tasolla.	Hyvä
Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.	Hyvä
Tekninen turvallisuus ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä pysyy korkealla tasolla.	Hyvä
Yritysten sääntelytaakan kasvu pysähtyy ja taakkaa pyritään aktiivisesti vähentämään. Teollisuudelle aiheutuvan taloudellisen rasituksen ja sen sääntelytaakan lisäämistä vältetään.	Välttävä
Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.	hyvä

TAULUKKO 6 Työelämän laadun osatekijät kouluarvosanoin, ulottuvuuksien keskiarvo sekä mielekkyyden balanssi vv. 2009—2015

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Varmuus	8,39	8,62	8,49	8,62	8,46	8,50	8,43
Tasapuolinen kohtelu	7,67	7,70	7,69	7,76	7,83	7,82	7,79
Kannustavuus, innovatiivisuus, luottamus	7,83	7,86	7,86	7,94	7,96	7,97	7,95
Voimavarat suhteessa vaatimustasoon	7,77	7,79	7,76	7,74	7,81	7,79	7,77
Yleiskeskiarvo	7,91	7,99	7,95	8,01	8,00	8,02	7,98
Työn mielekkyyden ja työhalujen muutossuunnan balanssi* Maks. +100, min. -100, Muutos hyvään (+)/ huonoon (-)suuntaan, %-yksikköä	-9	-7	-16	-23	-18	- 16	- 16

* Balanssiluvussa ovat mukana vain ne vastaajat, jotka arvioivat mielekkyyden muuttuvan parempaan tai huonompaan suuntaan. Jos kaikki arvioivat mielekkyyden muuttuvan parempaan, balanssi on +100 ja vastaavasti, jos huonompaan, balanssi on -100.
Lähde: TEM: Työolobarometri

3.4. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka

Taulukko 7 Arvio yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisesta

Vaikuttavuustavoite	Arvosana	Perustelut
Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee[1]	Heikko	Euroopan komission talven 2016 talousennusteen mukaan koko EU:n talouden ennustetaan kasvavan 1,9 % vuonna 2015 (1,4 % vuonna 2014). Komissio ennustaa Suomen talouskasvuksi 0,0 % vuonna 2015 (-0,4 % vuonna 2014). Suomen talouden vaikeudet ovat jatkuneet ja kehitys on ollut EU:n keskitasoa heikompaa. Alueiden kansainvälinen kilpailukyky on heikentynyt vuonna 2015.
Alueiden väliset kehityserot pienenevät	Välttävä	Väestön ikääntyminen, työvoiman ja osaamisen keskittyminen ovat kasvattaneet alueiden välisiä eroja.
Laaditut tai päivitetyt kyläsuunnitelmat	Erinomainen	Toteuma 2 185 ylittää tavoitteeksi asetetun 2 000 laaditun tai päivitetyn kyläsuunnitelman määrän.

[1] Vuotta 2015 koskeva arvio perustuu Euroopan komission (4.2.2016) Euroopan taloutta koskevaan ennusteeseen.

Vuosi 2015 muodosti taitekohdan EU:n rakennerahasto-ohjelmakausille: samalla kun pyrittiin varmistamaan ohjelmakauden 2007–2013 rakennerahasto-ohjelmien täysipainoinen loppuunsaattaminen, siirtyi hanketoiminnan painopiste uuden ohjelmakauden 2014–2020 rakennerahasto-ohjelman toteutukseen.

Vuoden 2015 jälkipuoliskolla nousi keskusteluun rakennerahastovarojen käyttö pakolaistilanteen hoitamiseen. Erityisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osarahoittamana käynnistettyjä useita maahanmuuttajien kotouttamiseen tähtääviä hankkeita voidaan hyödyntää pakolaistilannetta helpottamaan. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamien hankkeiden haasteena on tavoite 25 % rahoitusosuuden suuntaamisesta vähähiilisyyttä edistäviin toimiin.

3.5. Energiapolitiikka

Taulukko 8 Arvio politiikkalohkon yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumisesta

	Arvosana
Energiaomavaraisuus kasvaa, %	Hyvä
Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee, sähkö MPI:n arvo kasvaa (EU:n indeksi kuluttajatyytyväisyydelle)	Hyvä
Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta kasvaa, %-osuus	Hyvä
Energian loppukulutus/BKT pienenee (TJ/BKT, milj. euroa)	Hyvä

Työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä valtiovarainministeriön yhteistyönä laatimassa selvityksessä korostettiin metsäenergian edistämisen osalta, että erilaisia tuotantotukia, investointitukia, turpeen ja fossiilisten polttoaineiden veroja ja päästökauppaa on tarkasteltavana kokonaisuutena. Tavoitteeksi asetettiin, että kestävästi tuotetut puupolttoaineet olisivat myös jatkossa 0-päästöisiä

Energiaomavaraisuus kasvaa

Energia- ja ilmastostrategiassa on sähkönhankinnassa tavoitteena riittävän ja kohtuuhintaisen sähkön turvaaminen niin, että sähkönhankinta tukee samalla muita ilmasto- ja energiapoliittisia tavoitteita. Sähkön hankinnan tulee jatkossakin perustua monipuoliseen sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannon ansiosta hajautettuun järjestelmään. Uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön tukijärjestelmiä on kehitetty niin, että yhä suurempi osa sähköstä tuotetaan kotimaisilla energialähteillä. Osana komission johtamaa Itämeren alueen energiayhteistyötä (ns. BEMIP-hanke) pyritään luomaan uusi kaasuyhteys Baltian kautta Keski-Eurooppaan.

Sähkömarkkinoiden toimivuus paranee, sähkö-MPI:n arvo kasvaa (EU:n indeksi kuluttajatyytyväisyydelle)

Sähkön pientuotannon ja erityisesti kulutuskohteen yhteydessä olevien tuotantolaitteistojen määrä on Suomessa vielä pieni. Etenkin aurinkopaneelien kilpailukyky on parantunut nopeasti ja kiinnostus aurinkoenergiaan ostosähkön korvaajana on voimakkaassa kasvussa. Pientuotannon asema sähkömarkkinoilla on kehittynyt suotuisasti ja esimerkiksi pientuottajan ylijäämäsähkön ostajien määrä on kasvanut jo pariinkymmeneen energiayhtiöön.

Uusiutuvan energian käytön osuus loppukulutuksesta kasvaa ja energian loppukulutus suhteessa bruttokansantuloon pienenee

Suomelle EU:ssa asetetun tavoitteen mukaan uusiutuvan energian käyttöä on lisättävä 38 %:iin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Kaikkien jäsenmaiden on nostettava myös uusiutuvan energian osuus liikenteessä vähintään 10 %:iin samalla ajanjaksolla. Suomi näyttäisi saavuttavan 38 %:n tavoitteen etupainotteisesti.

Liikenteen biopolttoaineiden jakeluvelvoite nousee portaittain 6 %:sta vuonna 2011 20 %:iin vuonna 2020. Jakeluvelvoitteen mukainen vuoden 2015 osuus ylittyi.

Valtion solmimat energiatehokkuussopimukset (2008–2016) elinkeinoelämän sekä kunta-alan kanssa kattavat noin 80 % Suomen energiankäytöstä. Sopimustoiminta on tuottanut vuosina 2008–2014 toimia, jotka tuottavat vuositasolla noin 8,8 terawattitunnin lämpöenergian ja polttoaineiden säästön sekä 3,3 terawattitunnin sähkön säästön ja vuosittaisen n. 440 milj. euron säästön energiakustannuksissa. Energiatehokkuussopimukset ovat keskeinen osa Suomen energiatehokkuustoimintaa ja niiden jatkamisesta vuoteen 2025 välivuotena 2020 tehdään sopimus vuoden 2016 lopulla.

Valtioneuvoston energia- ja ilmastostrategian skenaariolaskelmien mukaan Suomi on saavuttamassa vuodelle 2020 asetetut päästövähennystavoitteet päästökaupan ulkopuolisilla toimialoilla. Päästökaupan ulkopuolisten toimialojen vähennystavoite vuodelle 2020 on 16 % v. 2005 tasosta.

3.6. Kotouttaminen

Kotouttamispolitiikan toimeenpanoa jatkettiin valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 tavoitteiden mukaisesti. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämisen politiikan toimeenpanossa pääpaino oli kotoutumiskoulutuksen kehittämisessä, paikallisen kotouttamistyön osaamisen vahvistamisessa ja pakolaisten kuntaan osoittamisen tehostamisessa.

Taulukko 9. Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat

	2013 toteuma	2014 toteuma	2015 tavoite	2015 toteuma	Arvosana
Pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat, vähintään (lkm)	1 196	1 509	2 300	1 347	Välttävä

Pakolaisten kuntasijoituspaikkatavoitetta ei saavutettu. Kehittämistoimien ja hankkeiden määräaikaisen rahallisen lisätuen tuloksena vastaanottoon on saatu kuitenkin mukaan uusia kuntia. Vuonna 2015 pakolaisia vastaanotti 93 kuntaa, kun vuonna 2014 vastaanottavia kuntia oli 77.